

YAPILANDIRICI YAKLAŞIMLA DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

(GRAMMAR TEACHING THROUGH THE CONSTRUCTIVIST APPROACH)

Firdevs GÜNEŞ¹

ÖZET

Dünyamızda çoğu ülkede dil öğretiminde yapılandırıcı yaklaşım uygulanmaktadır. Bu yaklaşım gereği dil bilgisi öğretiminde yeni dil bilgisi, beceri ve etkinlik yaklaşımı, tümevarım modeli ve sezdirme yöntemi kullanılmaktadır. Dil bilgisi ayrı bir ders olarak değil dil öğrenme alanlarının içinde ele alınmaktadır. Sezdirme yöntemiyle dilin soyut kurallarını ezberlemeye değil, öğrencinin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmektedir. Öğrencilerin dil kurallarını bilimsel bilgiler gibi çeşitli deneysel etkinliklerle keşfederek öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Öğrencilerin dilin işlev ve kuralları ile mantığını iyi öğrenerek bunları okuma ve yazma çalışmalarında kullanması öngörülmektedir. Sezdirme yöntemiyle dil bilgisi öğretimi, sunuş, olayı gözleme, kural ve hipotez oluşturma, alıştırmaya yapma ve uygulamaya aktarma olmak üzere altı aşamada gerçekleştirilmektedir. Bu süreçte öğrencilere önce açıklama yapılmakta, ardından dil olayı gözlenmekte, gözlemlerden kural veya hipotezler oluşturulmakta, sınıflama yapılmakta, öğrenilenler çeşitli alıştırmalarla geliştirilmekte, zihinde yapılandırılarak uygulamaya aktarılmaktadır. Somuttan soyuta, özelden genele, değişimden kurala doğru ilerlenen bu yöntemde çeşitli etkinliklerle dil bilgisi öğretilmektedir. Ülkemizde de aynı yaklaşımlar uygulanmaktadır. Dil bilgisi, 2005 Türkçe (1-5 Sınıflar) Öğretim Programında ayrı bir ders olarak değil, Türkçe dersinin dil öğrenme alanlarıyla birlikte ele alınmakta, dil bilgisi kural ve ilkelerinin sezdirilerek öğretilmesi öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: dil bilgisi öğretimi, yapılandırıcı yaklaşım , sezdirme yöntemi,

ABSTRACT

The constructivist approach is used to teach languages in many countries of the world. As required by this approach, the new grammar, skills and activity approach, inductive model and discovery method are used in grammar teaching. Besides, grammar is not considered to be separate from the skills areas of a language. By the use of the discovery method, it is aimed to develop a learner's linguistic and mental skills rather than putting an emphasis on memorizing the abstract rules of a language. Students are expected to discover the rules of the language through experimentation like in scientific knowledge. The logic behind linguistic functions and rules are emphasized, and learners are expected to use these rules and functions in their reading and writing activities. Grammar teaching through the discovery method is realized in six consecutive stages as presentation, observation, rule and hypothesis forming, practicing and finally application. In this process, first formal explanation is made, then learners observe the language event, then they form rules and hypothesis depending on these observations, classifications are made; next the new material is reinforced through practice and finally reconstructed in the mind and applied to real life situations. The route is from the concrete to the abstract, from the more particular to the more general, from the variation to the rule. The same procedures are also followed in Turkey. In the 2005 Turkish Education Program (1-5 years), grammar is not classified as a separate course but presented as a part of the language learning areas of The Turkish Language course. In this program, language rules and principles are advised to be taught through discovery.

Keywords: grammar teaching, constructivist approach, discovery learning.

¹ Prof. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi. E-posta: firdevs.gunes@gmail.com.

GİRİŞ

Dil bilgisi bir metni okuma, anlama ve üretmenin en önemli anahtarıdır. Bu nedenle uzun yıllar öğrencilere dil bilgisini iyi öğretmek okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, dilin iyi kullanılması ve dille ilgili sorunların çözülmesi amaçlanmıştır. Ancak uygulamada dil bilgisi, mevcut sorunları çözme yerine yeni sorunları ortaya çıkarmıştır. Okullarda öğrencilere peş peşe bir dizi kural öğretilmiş ve her kural derinlemesine incelenerek ayrıntılarına inilmiştir. Dil bilgisi okuldaki en sıkıcı ders olmuş, öğrenciler çok sayıda kural, tanım ve terim ezberlemek zorunda kalmıştır. Bu konudaki araştırmalar en başarılı öğrencilerin bile dil bilgisini yeterince öğrenemediklerini göstermektedir. Ayrıca bu araştırmalarda dil bilgisi öğretiminin dilin mantığını keşfetmeye değil kuralları ezberlemeye yönelik olduğu etkinliklerin yeterince verilmediği, öğrenci psikolojisine dikkat edilmediği ve dil bilgisi korkusuna neden olduğu ortaya çıkmaktadır.

Dünyamızda 1950’li yıllardan sonra eğitim alanındaki gelişmeler dil eğitiminin sorgulanmasına ve incelenmesine neden olmuştur. Çeşitli çalışmalar sonucu dil eğitiminde uygulanan yaklaşım ve yöntemler gözden geçirilmiştir. Bu gelişmeler kaçınılmaz olarak dil bilgisi eğitimi de etkilemiştir. Böylece okullarda yapılandırıcı yaklaşım ve yeni dil bilgisi anlayışı benimsenmiştir. Bu anlayışla dil bilgisi öğretiminin amaç, içerik, yöntem ve süreçleri yeni eğitim yaklaşımları çerçevesinde güncellenmiştir. Dil bilgisi amaç değil, öğrencilerin ifade etme ve anlama becerilerini geliştirmek için bir araç olarak ele alınmıştır. Bütün dil bilgisi terimlerini öğretmek yerine gerekli olanlar seçilmiş ve bu süreçte dil bilgisi eğitimin etkili olması öne çıkarılmıştır. Dil bilgisi öğretiminde, sezdirme yöntemine yer verilmiş, bu yöntemle dil olaylarını gözleme, keşfetme, kural oluşturma, alıştırma yapma ve uygulamaya aktarma sırası izlenmiştir.

Ülkemizde 2005 yılında uygulamaya konulan yeni Türkçe öğretim programlarında yapılandırıcı yaklaşım temel alınmıştır. Yapılandırıcı yaklaşımla birlikte dil bilgisi öğretimi de yenilenmiştir. Davranışçı yaklaşımın, dilin kurallarını ezberletmeye yönelik uygulamaları yerini, öğrencilerin merkeze alındığı, çeşitli etkinliklerle kuralların sezdirildiği ve aktif çabalarla öğrenildiği yapılandırıcı yaklaşıma bırakmıştır. Yapılandırıcı yaklaşıma göre dil bilgisi öğretimi, öğrencinin dili iyi anlaması, kullanması, iletişim kurması, dil ve zihinsel becerilerini geliştirmesi amacını taşımaktadır. Dil bilgisi sadece bir iletişim aracı değil aynı zamanda dili tanıma ve öğrenme çalışmalarının konusu olmaktadır. Çünkü dil bilgisi bir dili doğru kullanmak ve geliştirmek için gereklidir. Yöntem olarak sezdirme yönteminin uygulanması benimsenmiş ve çeşitli etkinliklerle dil bilgisi öğretilmektedir.

Dil Bilgisi Nedir?

Dil bilgisi, Latince “harf ve işaret” anlamındaki “gramma” kelimesi ile “harfleri yazma ve okuma sanatı” olarak açıklanan “grammatica” kelimesinden gelmektedir. Eskiden harf okuma- yazma sanatı olarak ele alınan dil bilgisi günümüzde bir dilin ses, biçim, cümle ve metin yapısını inceleyen, anlam ve görevlerini ortaya koyan geniş bir alan olmuştur. Bir dile hakim olan kuralların tümü olarak da açıklanan dil bilgisi alanı kendi içinde çeşitli alt dallara ayrılmaktadır. Dilin

seslerini inceleyen dala ses bilgisi (fonetik), kelime ve şekilleri konu edinen alana şekil bilgisi (morfoloji), kelime ve şekillerin aralarındaki ilişkileri inceleyen kısmına cümle bilgisi (sözdizimi), dilin anlam durumlarını inceleyen kısmına ise anlam bilgisi (semantik) denilmektedir. Dil bilgisi hem alt dallardaki gelişmeleri hem de aralarındaki ilişkileri kapsamaktadır.

Dil bilgisinin günümüze kadar çeşitli tanımları yapılmıştır. Jean-Pierre Cuq, bu tanımları dört grupta toplamıştır. Buna göre dil bilgisi;

- Bir dili doğru konuşmak için oluşturulan düzenleyici ilke ve kurallar bütünü,
- Bir dilin ilkelerini inceleyen eğitsel etkinlikler, doğru konuşma ve yazma sanatı,
- Dilin iç işlevleri üzerine geliştirilen bir teori ve aynı zamanda gözlem aracı ile
- Dile ilişkin öğretilecek açıklayıcı, süreçsel ve koşul bilgileri (Cuq,2003), olmaktadır.

Görüldüğü gibi dil bilgisi, ilke ve kurallar, eğitsel etkinlikler, konuşma ve yazma sanatı, dil teorisi, dili gözleme aracı, açıklayıcı, süreçsel ve koşul bilgileri gibi farklı yönlerden ele alınmaktadır. Bunlara son yıllarda eğitim ve okul boyutu da eklenmiştir. Böylece çeşitli dil bilgisi türleri ortaya çıkmıştır. Bu konuda uzun bir liste oluşturulabilir. Örneğin klâsik veya geleneksel dil bilgisi denilen ' *Biçimbilimsel Dil Bilgisi, Üretimci ve Dönüşümcü Dil Bilgisi, Kavramsal-İşlevsel Dil Bilgisi, Söyleyiş Dil Bilgisi, Metinsel Dil Bilgisi* ' gibi. Okullarda hangi bilgilerin verilmesi gerektiği tartışmaları sonucu ' *Eğitim Dil Bilgisi* ya da *Okul Dil Bilgisi* ' ortaya çıkmıştır.

Eğitim alanında iki tür dil bilgisi kullanılmaktadır. Birincisi ilkokuldan üniversiteye kadar öğretilen " okul dil bilgisi" ikincisi ise inceleme ve araştırma amaçlı ele alınan "bilim dil bilgisi"dir. Dili çeşitli araştırmalarla bilimsel olarak inceleme, kurallarını ve işlevlerini ortaya koyma çalışmaları bilim dil bilgisinin alanına girmektedir. Okul dil bilgisi öğrencilere öğretmek için oluşturulmuş özel bir dil bilgisidir.

Jean-Pierre Cuq, Besse, Porquier gibi çok sayıda uzman genel dil bilgisi ile okul dil bilgisini içerik yönüyle ayırmaktadırlar. Bunlar "Okuldaki eğitimin amacı dil bilimcilerin belirlediği dil bilgisini değil, tersine dil eğitimi uzmanları ve eğitimcilerin belirlediği dil bilgisini öğretmektir." demektedirler (Besse ve Porquier,1991). Okul dil bilgisi, dil biliminin içerdiği her konuyla ilgilenmez, uzman dil bilimcilerin tanım ve terimlerini içermez Okul dil bilgisi daha çok öğrenen birey ya da öğrencinin ihtiyacına uygun, eğitimin amaçlarıyla uyumlu, dil becerileri geliştirmeye yararlı ve gerekli olan tanımlarla ilgilenmektedir. Eğitime uygun kavramlar seçilmekte, incelenecek örnekler belirlenmekte ve dil bilgisinin deneysel yönünden de yararlanılmaktadır (Mpanzu, 2011).

Okul dil bilgisi çalışmaları Fransa'da 1780 yıllarında başlamış ve 1870 yıllarına doğru ilk aşaması tamamlanmıştır. Okul dil bilgisinde öğretilecek içeriğin belirlenmesi yaklaşık bir yüzyıldan fazla sürmüştür. İkinci okul dil bilgisi anlayışı 1960'lı yıllarda gündeme gelmiş, ardından 1970' li yıllarda üçüncü okul dil

bilgisi anlayışı ortaya atılmıştır (Baratte, 2010). Dördüncü okul dil bilgisi ise 1995 yılından bu yana okullarda uygulanmaktadır. Eğitim alanında birinci ve ikinci okul dil bilgisine geleneksel, üçüncü ve dördüncü okul dil bilgisine “yeni dil bilgisi” denilmektedir (Vargas, 2003).

Yeni Dil Bilgisi

Yeni dil bilgisi çok sayıda bilim adamının çalışmasıyla ortaya çıkmıştır. Öğretim sürecinde ise eğitim alanındaki çok sayıda bilimsel yaklaşım, yöntem ve kuraldan yararlanılmıştır. Yeni dil bilgisi, öğrencinin dilin işlev ve kurallarını aktif olarak öğrenmesi, dilin mantığını ve işleyişini keşfetmesi, bunları okuma ve yazma çalışmalarında kullanması üzerine odaklanmıştır. Bu gelişmeler dil bilgisini eğitim alanına daha fazla yakınlaştırmıştır (Guay, 2011).

Okullarda yaklaşık yüz yıldır geleneksel dil bilgisinin etkisi sürmektedir. Çünkü geleneksel yaklaşımı savunan uzmanlar dilin ayrıntılı olarak öğretilmesi gerektiği üzerinde ısrarla durmaktadırlar. Peytard ve Genouvrier’in belirttiği gibi bu anlayışla yapılan eğitim sonunda öğrenciler “dil analisti” oldular. Yani doktor olacak düzeyde dili derinlemesine incelediler ve gereksiz ayrıntılara girdiler (Poulin,1980). Ayrıca dil bilgisi örneklerini göstermek için günlük dildeki metinler yerine büyük edebî yazarların eserlerinden alınan metinler kullanıldı. Bazı araştırmalar öğrencilere 149 ile 700 arasında çok sayıda dil bilgisi teriminin öğretildiğini göstermektedir. Ders kitaplarında bu kadar çok dil bilgisi teriminin olması öğrencinin bunları karıştırmasına, öğrenmekte ve zihnine yerleştirmekte güçlük çekmesine neden olmaktadır. Bu konuda Wittwer tarafından yapılan bir araştırma, bazı dil bilgisi kurallarının çocuklar için bir anlam ifade etmediğini, yaz tatilinde iki aylık sürede öğrencinin öğrendiği bütün dil bilgisini unuttuğunu ortaya koymaktadır Fransa’da büyük eğitim reformu yapan M. Rouchette, “Kolej öğrencilerinin sonuçları oldukça net, bu dil bilgisinin 16 yaşından önce öğrencilere öğretilmesi yasaklanmalı, daha ileri yıllardan sonra başlanmalı.” demektedir (Poulin,1980).

Geleneksel dil bilgisine yönelik bu eleştiriler ile dil bilimi ve eğitimdeki gelişmeler, yeni arayışları ve çalışmaları gündeme getirmiştir. Bu çalışmalar dil bilgisi öğretimini de etkilemiş, 1970’li yıllardan sonra yeni dil bilgisi gündeme gelmiştir. Yeni dil bilgisi eğitimle harmanlanmış, yazım kuralları, kelimeleri daha iyi okuma ve yazma, dil ve zihinsel becerileri geliştirme gibi etkinliklerle birlikte yürütülmektedir. Böylece dil bilgisi okulda yeni bir anlam kazanmakta, etkinliklerle öğretilmekte ve bunlar dil öğrenme alanının etkinlikleriyle birleştirilmektedir. Bu yaklaşımda bir dili öğrenirken onun kurallarını ezberlemek yerine mantığı keşfedilmektedir. Bu yönüyle yeni dil bilgisi karanlığın üzerine doğan güneş gibidir (Guay, 2011). Son yıllarda geleneksel dil bilgisinin yerini artık yeni dil bilgisi almaktadır. Yeni dil bilgisi 1970’ li yıllardan bu yana Kanada, İsveç, Belçika, Fransa, İspanya gibi ülkelerde öğretilmektedir. Bu yaklaşım öğretmenin dil bilgisi eğitimi anlayışını, yöntem ve tekniklerini tamamen değiştirmesini gerektirmektedir (Guay, 2011).

Dil Bilgisi Öğretiminde Gelişmeler

Dünyamızda 1900’lü yıllardan günümüze kadar dil bilgisi öğretiminde çeşitli yaklaşım ve yöntemler uygulanmıştır. Bunlar genel olarak “davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı” olmak üzere üç ana grupta toplanmaktadır. Bu yaklaşımların amaçları, temel görüşleri ve uygulama yöntemleri birbirinden farklıdır. Eskiden dil öğretiminde dil bilgisi, kelime, kültür gibi konulara ağırlık veriliyor, dil öğretimi yerine dilin kurallarıyla ilgili bilgiler veriliyordu. Sonraki yıllarda davranışçı yaklaşım gündeme gelmiştir. Davranışçı yaklaşımda dil bir davranış olarak ele alınmış, diğer davranışlar gibi uyarıcı-tepki bağlamında çeşitli tekrar, taklit, ezberleme ve şartlandırma yoluyla öğretilmiştir. Bu anlayış ve uygulamalar 1950’ li yıllara doğru tekrar değişmeye başlamış, dil öğretiminde iletişim kurma anlayışı öne çıkmıştır. Böylece dil öğretim çalışmalarında “Dil iletişim aracıdır.” görüşü hakim olmuş ve dilin günlük yaşamda kullanımına ağırlık verilmiştir.

Günümüzde yapılandırıcı yaklaşımla birlikte “Dil, bir sosyal etkileşim aracıdır.” görüşü ortaya atılmıştır. Bu görüşe göre bireyler toplumda çeşitli rol ve görevleri yerine getiren “sosyal aktörler”dir. Sosyal aktörler görevlerini yerine getirirken dili çeşitli alanlarda ve etkinliklerde kullanırlar. Dil öğretimi de bu şekilde çeşitli görev, proje ve etkinliklerle yürütülmelidir. Bu anlayıştan hareketle etkinlik ve beceri yaklaşımı ‘Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde de benimsenmiş ve ele alınmıştır. Buna göre öğrencilerin işbirliği içinde çeşitli etkinlik ve görevleri yapmaları öğrenmeyi kolaylaştırmakta, dil ve zihinsel becerileri geliştirmektedir. Bu nedenle eğitim sürecinde öğrencilere düzeylerine uygun çeşitli görev ve etkinlikler verilmektedir.

Dünyamızdaki bu gelişmeler ülkemizi de etkilemiş, davranışçı yaklaşım terk edilerek yapılandırıcı yaklaşımla yeni Türkçe öğretim programları hazırlanmıştır. 2004 Türkçe (1-5.Sınıflar) Öğretim Programında yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınarak çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme, beyin temelli öğrenme, bireysel farklılıklara duyarlılık, sarmal ve tematik yaklaşım, beceri ve etkinlik yaklaşımı gibi yaklaşım ve modellerden yararlanılmıştır. Türkçe öğretiminde beceri yaklaşımından hareketle öğrencilerin dil becerileriyle birlikte zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu becerileri geliştirmek için görev, proje, performans ödevleri gibi çeşitli etkinliklerin uygulanması yani etkinliklerle dil bilgisi öğretiminin yapılması öngörülmüştür. Dil bilgisi kurallarının sezdirilerek öğretilmesi benimsenmiştir.

Yapılandırıcı Yaklaşım

Dünyamızda 1980’li yıllardan bu yana uygulanan yapılandırıcı yaklaşımla dil öğretimi önemli ölçüde değişmiş ve yeni bir nitelik kazanmıştır. Bu yaklaşımın temsilcileri Jean Piaget, Vygotsky ve Bruner’dir. Yapılandırıcı yaklaşımda dil öğrenme, bireyin aktif çabalarıyla olur ve zihninde yapılandırılır. Eğitim, öğrencilere bilgi aktarma işlemleri olarak değil, bilgileri zihinde yapılandırma işlemleri olarak ele alınır (Basque,1999). Öğrenciye bilgi aktarmayla öğrenme gerçekleşmez. Öğrenme öğrencinin bilgileri işlemesi, anlamlandırması ve zihninde yapılandırması sonunda gerçekleşir (Basque, Rocheleau, Winer,1998).Öğrenme sürecinde yeni

bilgiler, ön bilgilerin ışığında incelenir, anlamlandırılır, ön bilgilerle bütünleştirilir ve zihinde yapılandırılır. Zihinde yapılandırma bilgileri üst üste yığma, biriktirme veya ezberleme değil, düşünme, anlama, sorgulama ve sorun çözme yoluyla bilgiler arasında bağ kurmadır. Bu sürecin aktif yürütülmesi anlamlı öğrenmeyi, pasif yürütülmesi ise mekanik öğrenmeyi getirir. Anlamlı öğrenme ön bilgilerle bağ kurarak öğrenme, mekanik öğrenme ise bağ kurmadan ezbere yapılan öğrenmedir (Labédie ve Guy, 2001).Yapılandırıcı yaklaşım anlamlı öğrenmeye ağırlık verir, davranışçı yaklaşımda olduğu gibi bilgi ezberlemeyi öğrenme olarak kabul etmez (Alamargot, 2001).

Yapılandırıcı yaklaşımda öğrenci araştırarak, gözlem yaparak, sorgulayarak, sorun çözerek kendi aktif çabalarıyla öğrenir. Öğrenen öğrencidir. Kimse onun yerini tutamaz. Öğrenmenin kontrolü öğrencidedir (Basque,1999; Labédie ve Guy, 2001). Öğrencinin öğrenme sürecinde zihinsel ve fiziksel olarak aktif olması öngörülür. Aktif öğrenme için öğrencilere soru sorma, ilgi ve merak uyandırma, sorgulama, düşünme, sorun çözme, kavramları açıklama gibi etkinlikler yapılır. Öğrencinin ön bilgileri harekete geçirilerek ve zihni aktifleştirilerek öğrenmesi sağlanır.

Bu ilkeler dil bilgisi öğretiminde de uygulanır. Bu yaklaşımda dil bilgisi ayrıntılı olarak ele alınmış, amaçları, içeriği ve süreçleri yeniden belirlenmiştir. Böylece yeni bir dil bilgisi öğretim anlayışı gelişmiştir. Buna göre dil bilgisi öğretimi gelişimsel ve etkileşimsel olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle dil bilgisi öğretimine okul öncesi dönemden başlanmakta ve üst öğrenimlere kadar sürdürülmektedir. Bu süreçte çocuğun çeşitli etkileşimlerle dil bilgisini öğrendiği ve geliştirdiği açıklanmaktadır. Ayrıca dil becerileriyle zihinsel becerilerin ilişkili olduğu, birbirini geliştirdiği, çeşitli zihinsel beceriler gelişmeden bazı dil bilgisi kurallarının öğretilmemesi gerektiği açıkça belirtilmektedir. Dil bilgisinin öğretiminde bu ilkelere dikkat edilmesi öngörülmektedir (Güneş, 2013).

İlkokul düzeyinde öğrenciye önce okuma ve yazma öğretilmelidir. Öğrenci, basit ve karmaşık metinleri anlama, bilgiyi seçme ve zihninde yapılandırma becerilerini geliştirmelidir. Dil bilgisi öğretimi, sıralama, sınıflama, karşılaştırma, ilişkilendirme, benzer ve farklılıklarını belirleme vb. gibi zihinsel becerileri gerektirir. Bu beceriler gelişmeden dil bilgisini öğretmek güç olmaktadır. Dilin bazı yönleri on yaşından önce öğrenilmemektedir. Özellikle bazı dil bilgisi kurallarının on yaşından sonra verilmesi gerekmektedir (Güneş, 2013).

Yapılandırıcı yaklaşımda yeni dil bilgisi anlayışı benimsenmekte, dil eğitimi uzmanları ve eğitimciler tarafından belirlenen dil bilgisi öğretilmektedir. Öğrencinin ihtiyacına uygun, dil becerilerini geliştirici tanımlar ve kurallar ele alınmakta, dilin kullanım boyutuna ağırlık verilmektedir. Ders kitaplarında dil bilgisi terimlerinin sayısına dikkat edilmekte, bütün dil bilgisi terimlerini öğretmek yerine ortalama 20 kadar terim yeterli görülmektedir. Ayrıca son yıllarda gündeme gelen dil bilgisi, sözlü metinleri inceleme ve metinle öğrenme ağırlık verilmektedir. Uzmanlara göre yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi bireylerin gerçek ihtiyaçlarına dayandırılmış, daha yararlı hale gelmiş ve bütüncül biçimde öğretilmektedir (Mpanzu, 2011). Bu yaklaşımda sezdirme yöntemi kullanılarak dilin

mantığını keşfetmeye önem verilmekte ve dil bilgisinin etkili olmasına çalışılmaktadır.

Bu yaklaşımda dil bilgisi öğretiminin amacı, iletişim kurma, anlama, etkileşme, kavram ve zihinsel becerileri geliştirme olmaktadır. Dil bilgisi öğretimi amaç olarak değil çeşitli becerileri geliştirmek için araç olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle dil bilgisi öğretimi katı kuralları içermemektedir. Dil bilgisinin yararlı, açık ve işlevsel olması, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmesi üzerinde durulmaktadır. Dil bilgisi öğretim sürecinde metin, cümle, cümlede söz dizimi ve anlamaya ağırlık verilmektedir (Roland, 2005; Bentolila, 2006). Bir başka ifadeyle dil bilgisi öğretimi anlamak ve anlamı aktarmak için yapılmalıdır. Bruner'e göre bir şeyler ifade edebilmek için dilin bazı öğelerini ve kurallarını iyi bilmek gerekmektedir. Ancak bu süreçte dil bilgisini öğretmek başlı başına bir amaç olmamalıdır. Dil bilgisi, herhangi bir şeyi anlamak, bir anlamı aktarmak ve iletişim kurmak için kullanılmalıdır. Dil bilgisi anlamlı olmalıdır. Düşünmek, anlamak ve zihinsel becerileri geliştirmek için dil bilgisinden yararlanılmalıdır (Güneş, 2013).

Yapılandırıcı yaklaşım dil bilgisinde peş peşe kurallar öğretme yerine beceriye dönüşen öğrenme işlemlerine ağırlık verilmektedir. Beceri öğretiminde Tardif'e göre önce geliştirilecek dil becerisi hakkında bilgiler verilmekte, ardından gerekli teknikler öğretilmektedir. Ancak tekniklerin öğretilmesi başlı başına bir amaç yada son olmamalıdır. Bir sonuca ulaşmak veya beceriyi geliştirmek için araç olarak kullanılmalıdır (Tardif, 1997). Bu görüşlerden hareketle önce beceri hakkında bilgiler verilmekte, becerinin amacı açıklanmakta, ardından çeşitli etkinlikler verilerek beceriyle ilgili teknikler öğretilmektedir. Öğrencilerin bu bilgileri anlaması, zihninde yapılandırması ve uygulayarak becerilerini geliştirmesi gerekmektedir. Daha sonra becerilerin farklı durumlarda kullanılması için öğrenciler cesaretlendirilmelidir. Öğrencinin anlamadığı ve zihninde yapılandıramadığı çalışmaların beceriyi geliştirmeyeceği unutulmamalıdır (Bissonnette ve Richard, 2001).

Eğitim sürecinde öğrencilerin dil bilgisini aktif öğrenmelerini sağlamak için düzeylerine uygun çeşitli görev-etkinlikler verilmelidir. Etkinlik yaklaşımı son yıllarda dil bilgisi öğretim kitaplarında uygulanmaya başlamıştır. Bu yaklaşımla artık öğrenciler doğrudan dil bilgisi öğrenmek için güdülenmiyor, tam tersine ilginç görev ve etkinlikler yapmaya yönlendiriliyorlar. Öğretmen öğrencileri önce yapılacak etkinliğe hazırlıyor ardından etkinliği uygulamaya koyuyor. Böylece öğrenciler çeşitli etkinlikler yaparak dil bilgisini öğreniyorlar. Bu yaklaşımda öğrencilere çeşitli projeler de verilmektedir. Örneğin sevdiği bir kahramanın posterini yapma, hayvanlarla ilgili bir radyo yayını hazırlama, bir hikâyenin sonunu tamamlama, okulun kuruluş gününü kutlama etkinlikleri düzenleme, panel, forum, tartışma vb. görevler bunlardan bazılarıdır (Puren, 2004). Bu projelerde dil bilgisi kullanımına dikkat edilmektedir.

Tümevarım Modeli

Yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretiminde tümevarım ya da parçadan bütüne modelinden yararlanılmaktadır. Bu model, parçadan bütüne giden zihinsel işlemleri kapsamaktadır. Düşünme biçimi olarak zihnimizin tek tek olgularla ilgili

yargılardan hareket ederek genel sonuçlara ulaşması işlemlerini içermektedir. Tümevarımın doğruluk değeri olasılıklıdır. Bu anlayış bir model olarak dil bilgisi öğretiminde de yıllardır kullanılmaktadır. Bu modelle dil bilgisi öğretiminde parçadan bütüne doğru ilerlenmekte, örnek, olay, sorun ve özel durumlardan hareketle genel kurallara veya sonuçlara ulaşılmaktadır. Bu süreçte bir örnek çeşitli yönlerden incelenmekte, gözlenmekte, başka örneklerle karşılaştırılmakta, benzerlikler ve farklılıklar araştırılmaktadır. Ardından örneklerin benzer ve farklı noktalardan hareketle bazı genel kurallara ulaşılmakta veya genellemeler yapılmaktadır. Bu işlemler öğrencilerde dil bilgisi kurallarını ezberleme yerine mantığını keşfetme ile bilimsel düşünme becerilerini geliştirmeye katkıda bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle bu modelle örnekten kavrama, somuttan soyuta gidilmektedir. Öğrenci ortak noktalarını, temel özelliklerini, yapı ve işlevlerini bulmak için ögeleri karşılaştırarak keşfetmektedir (Groupe Dépermentale Maitrise de la Langue, 2008).

Bilgiler

Yapılandırıcı yaklaşıma göre dil bilgisi öğretiminde sadece kuralların öğretilmesi uygulama yapmak için yeterli değildir. Öğrencinin bazı kuralları ezbere bilmesi onları uygulamada kullanabileceği anlamına gelmemektedir. Bu anlayıştan hareketle dil bilgisi öğretiminde üç tür bilgiye ağırlık verilmektedir. Bunlar açıklama bilgileri, süreç bilgileri ve koşul bilgileridir.

- **Açıklama Bilgileri:** Bir alanı, kavramı, olayı, kuralı, ilkeyi vb. açıklayan bilgilerdir. Örneğin bir metindeki fiilleri ve kuralları tanıma gibi. Bunlar genellikle ezberlenerek öğrenilir. Öğrenci bunları nasıl uygulayacağını ve ne zaman kullanacağını yeterince öğrenemez. Geleneksel dil bilgisinde öğretilen bilgilerin çoğunluğu bu tür bilgilerdir.
- **Süreç Bilgileri:** Bir işin, görevin, işlemin nasıl yapıldığını içeren uygulama bilgileridir. Süreç bilgileri uygulamalarla öğrenilir ve zamanla geliştirilir. Örneğin bir metindeki fiillerin nasıl çekimleneceği ve özne ile uyumunun nasıl yapılacağı bilgisi gibi.
- **Koşul Bilgileri:** Bir bilgiye ne zaman başvurulacağını, kural, ilke, yöntem ve tekniklerin ne zaman, nasıl ve nerede kullanılacağını içeren bilgilerdir (Güneş,2007).Örneğin bir metindeki fiillerin nerede, nasıl ne zaman kullanılacağı bilgisi gibi. Öğrenci metin bağlamında bunları nasıl uygulayacağını öğrenmelidir.

Yapılandırıcı yaklaşımda açıklama bilgilerine sınırlı yer verilirken, süreç ve koşul bilgilerine daha çok ağırlık verilmektedir. Bu bilgiler öğrencilerde düşünme, anlama, sorun çözme, sorgulama gibi becerilerin gelişmesi için gerekli ve zorunlu görülmektedir.

Beceriler

Beceri, bireyin bir işi yapma gücüdür. Beceri, bilme, eyleme geçme ve bir işi yapma aşamalarını içermektedir. Bilme, bir işle ilgili bilgilere sahip olmaktır. Eyleme geçme ise işle ilgili zihinsel ve fiziksel kaynakları harekete geçirmeyi içermektedir. Bunlar sorgulama, sorun çözme, karar verme, vb. zihinsel kaynaklarla, işin gerçekleştirilmesi için gerekli fiziksel kaynaklar olmaktadır. Bu kaynaklar harekete geçirilerek iş yapılmakta ve edinilen deneyimler farklı durumlara aktarılmaktadır (Güneş, 2013). Tardif'e göre "Dil becerileri, genel bilgiler ile teknikler bütünüdür." (Tardif, 1997). Perrenoud ise "Beceri, bilgileri harekete geçirme işlemidir." demektedir. Perrenoud' a göre beceri, bilinen bütün kavram, bilgi, yöntem, teknik, süreç ve özel bilgilerin harekete geçirilerek uygulamaya aktarılmasıdır. Ancak bireyin çeşitli bilgileri ve teknikleri bilmesi becerili olduğu anlamına gelmez. Beceriye geliştirmek için uygulama yapılmalı, bilgilerin uygulamaya nasıl aktarılacağı, nasıl düzenleneceği, nasıl birleştirileceği, zihinsel ve fiziksel kaynakların nasıl harekete geçirileceği ve kullanılacağı gösterilmelidir (Perrenoud, 2004).

Yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretim sürecinde öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeye önem verilmektedir. Bu nedenle öğrenme sürecinde öğrenciler tarafından yürütülen zihinsel işlemlere, öğrencilerin zihinsel yeteneklerine, tümünden gelim ve tüme varım işlemlerinin karıştırılmamasına dikkat edilmektedir. Dil bilgisi öğrenme sürecinde uygulanan zihinsel işlemler, karşılaştırma, değiştirme, ilişki kurma, sınıflama, belirleme, tanımlama ve doğrulama olarak sıralanmaktadır (Groupe Dépermentale Maitrise de la Langue, 2008). Bu işlemlerle öğrencilerde karşılaştırma, ilişkilendirme, sınıflama, sıralama, sorgulama gibi çeşitli zihinsel beceriler geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Sezdirme Yöntemi

Bu yöntem, dilin soyut kurallarını ezberlemeye değil, öğrencinin dil ve zihinsel becerileri geliştirmeye yöneliktir. Öğrencilerde dili sorgulama, dille ilgili düşünme ve araştırma yapma mantığını oluşturmayı amaçlamaktadır. Öğrenci dil hakkında bilinçli olmalı ve dili etkin kullanmalıdır. Dilin yapısıyla ilgili bilgiler, işlemler ve kurallar öğrencilere sözel bilgiler gibi aktarılamaz. Öğrenciler onları tıpkı bilimsel bilgiler gibi çeşitli deneysel tipteki etkinliklerle keşfederler. Bu süreçte dilin işlevlerini ve genel kurallarını anlamaya çalışırlar. Bu işlemler tümevarım modeliyle birleştirilir ancak tümdengelimci düşünme de hissettirilir. Bu yöntem öğrencilerin gözlem kapasitesine, kendilerini ifade etme, kanıtlama, düşünme ve sorgulama becerilerine doğrudan katkı sağlamaktadır. Dil bilgisi bilgilerini öğrencilerin sürekli olarak zihinde yapılandırmalarına izin verir. Uygulama sürecinde açıklama, süreç ve koşul bilgileri harmanlanarak kullanılır.

Sezdirme yöntemi altı aşamalı çalışmalarla gerçekleştirilir. İlk aşamasında öğrencilere gerekli açıklamalar yapılır. Ardından dil olayı gözlenir, gerekli bilgiler toplanır. Gözlemlerden kurallar oluşturulur, sınıflama yapılır, alıştırmalarla zihinde yapılandırılır ve uygulamaya aktarılır. Bu yöntem tümevarım yöntemiyle birlikte uygulanır. Bu yöntemin özellikleri, somuttan soyuta, özelden genele, değişimden

kurala ve muğlaklıktan açıklığa biçiminde ilerlemektedir (Groupe Dépermentale Maitrise de la Langue, 2008). Bu yöntemle sınıfta doğal bir iletişim kurulmakta dil üzerinde tartışılmaktadır. Öğrencilerin kendi kendilerine gözlem yapmaları, gerekli bilgileri toplamaları ve kuralları keşfetmeleri istenmektedir. Kuralları gözleme ve keşfetme işlemleri yapılandırıcı yaklaşımın üzerinde önemle durduğu işlemlerdir. Yapılandırıcı yaklaşım bu yöntemle öğrencinin dil kurallarını bizzat kendi çabasıyla aktif olarak keşfederek öğrenmesini, zihninde yapılandırarak uygulamaya aktarmasını öngörmektedir (Nguyen, 2003).

Bu yöntemde keşfetme işlemine çok ağırlık verilmekte ve uygulamanın temelini oluşturmaktadır. Keşfetme sürecinde öğrencinin kuralları iyi öğrenmesi için bilgiyi genişletme, benzer ve farklılıkları bulma, sınıflama, gruplama, karşılaştırma yapma gibi zihinsel işlemlere yer verilmektedir. Bilgileri ve süreçleri kesinleştirmek için sık ve kısa süreli alıştırmalar, etkinlikler ve uygulamalar yapılmaktadır. Böylece dil bilgisi kuralları ile öğrenilenler zihne yerleştirilmekte ve uygun durumlarda tekrar kullanmak için zihinde yapılandırılmaktadır. Kısaca bu uygulama gözlem yapma, kural oluşturma, alıştırmaya yapma ve gözden geçirme aşamalarıyla aktif olarak yürütülmektedir. Bir başka ifadeyle sezdirme yöntemiyle dil bilgisi aktif olarak öğrenilmekte ve zihinde yapılandırılmaktadır. Bu yönüyle yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretiminde bu yöntem kullanılmaktadır.

Sezdirme Yöntemiyle Aktif Öğrenme Süreci

Sezdirme yöntemiyle dil bilgisini aktif öğrenme sürecinin aşamaları, bu aşamalarda uygulanan işlemler ve etkinlikler aşağıda verilmektedir (Chartrand, 1996, 1995; Groupe Dépermentale Maitrise de la Langue 2008).

Sunuş: Bir dil olayı incelemeden önce öğrencilerin niçin bu olayı incelediklerini, neden gerekli olduğunu ve bu bilgileri nerelerde kullanacaklarını bilmeleri önemlidir. Bu amaçla öğrencilere gerekli açıklama yapılmakta, ön bilgileri harekete geçirilmekte, karşılaşılan sorunlar verilmekte, iyi öğrenmeleri gerektiği anlatılmaktadır. Sürece bu şekilde başlanmakta çeşitli sorularla öğrencilerin dil bilgisinin önemini anlamaları sağlanmaktadır.

1.Olayı Gözleme: Birinci aşama bir dil bilgisi olayını keşfetmek için seçilmiş cümleleri gözleme etkinliklerini kapsamaktadır. Dilin sistemli incelenmesi cümledeki yapıya dayalı veya kısa metinler üzerinde gerçekleştirilmektedir. Öğretmen öğrencilere küçük ekipler halinde görevler vermektedir. Örneğin metin, cümle, kelime grupları gibi öğeleri benzerliklerine göre gruplama gibi. Bu işlemi sınıfça belirledikleri ölçütlere göre yapmaları, başka örneklerle karşılaştırmaları ve yeni bilgiler toplamaları istenir. Öğrenciler işlemi yaparken gözlemlerini not ederler. Sonuçlarını ve karşılaştıkları sorunları sınıfa sunarlar. Öğretmenin yönetiminde tartışılır, hangi sorunlar daha sistemli incelenmeli diye sınıfça karar verirler, aynı gözlem çeşitli örnekler üzerinde gerçekleştirilir. Bunun için “çalışma metni” hazırlanır. Bu metin öğrenci cümlelerinden, günlük veya edebî metinlerden alınan örneklerle oluşturulabilir. Çalışma metni öğretmen veya sınıf tarafından hazırlanabilir. Bu aşamada;

- Benzer bilgileri yeniden gruplama (metin, cümle veya kelime grupları),
- Bilgileri sınıflarken sınıflama ölçütlerini kesinleştirme,
- Başka örneklerle karşılaştırma,
- Yeni bilgiler toplama,
- Doğrulama ve sorgulama,
- Ortak sonuçları ortaya koyma ile
- Ortaya çıkan sorunları belirleme, işlemleri yapılmaktadır.

2.Örnekleri Değiştirme ve Hipotez Oluşturma: Dilin bir ögesinin işlevini anlamak için dil olayını gözlemek yetmez, onları değiştirerek farklı durumları da görmek gereklidir. Öğrencilere farklı değişimleri gösterirken onların temel özellikleri ve işlevleri iyi fark etmeleri sağlanmalıdır. Bunun için basit söz dizimsel işlemlerden yararlanılır. Yani harf, hece, kelime ilave etme, çıkarma, değiştirme, yerleştirme gibi. Öğrenciler verilen örneklerdeki değişimleri görürler, incelerler, dil bilgisi kurallarına uygun olmak kaydıyla kendileri de benzerlerini yaparlar. Bu işlemler yapı ve anlam konusunda bilgi verir, değişimleri gösterir. Çalışma metninin örneklerinin değiştirilmesi dil bilgisi olayının işlevi hakkında tanımlayıcı veya açıklayıcı hipotezler oluşturmaya izin verir. Örneğin, özne yüklemle uyum sağlıyor, zamirlerin biçimi işlevine göre değişiyor, isim ve sayılar cümlede uygunluk oluşturuyor gibi. Bu hipotezler deftere not edilir.

Örnekleri değiştirme ve hipotez oluşturma sürecinde gözlem, analiz, sınıflama, gruplama, karşılaştırma, çıkarım yapma gibi çeşitli zihinsel işlemler uygulanmaktadır. Ayrıca bazı işlemlerin de yapılmasına dikkat edilmektedir. Bunlar aşağıda verilmektedir:

- Gözlem yapılırken tepkileri düzenleme ve bütünleştirme.
- Sorularla karşılaştırma yapma ve cevapları tartışma.
- Sınıflama yapılırken açıklama isteme ve sınıflama ölçütlerini doğrulama.
- Gruplama yapılırken kanıtlar, deliller ve ortak noktaların belirtilmesini isteme.
- Karşılaştırma yapılırken benzer ve farklılıklar üzerinde durma.
- Çıkarım yapılırken öğrencilerin kullandıkları teknikleri açıklamalarını isteme.

3.Hipotezleri Doğrulama: Belirlenen hipotezler başka çalışma metinleri üzerinde incelenir ve değerlendirilir. Eğer aynı sonuçları veriyorsa belirlenen hipotezler genelleştirilir, kural ve ilke biçiminde ifade edilir.

4.Kural Oluşturma: Bu aşamada öğrenciler çalışma sonucu keşfettikleri kuralı veya ilkeyi kendi kelimeleriyle yazarak açıklarlar. Ardından yazdıkları kuralı öğretmeninin yönetiminde tartışır. Arkadaşlarıyla birlikte keşfettikleri ilke ve kuralı olabildiğince netleştirirler. Öğrenciler bu süreçte keşfettikleri kuralı çeşitli kaynak kitaplardan da araştırarak doğrularlar. Farklı eserlerde farklı biçimlerde ve önemde

ele alınma durumunu da görürler. Bu çalışma bir olay hakkında farklı kaynaklarda farklı tanımların olduğunu anlamalarını sağlar. Öğrenciler bu kuralları sınıf olarak kabul etmeli, paylaşmalı ve aynı kelimeleri-terimleri kullanmalıdır. Bu aşamada;

- Her kural grubundan örnek yapma,
- Önerilen örnekleri birlikte belirleme,
- Kuralı ortak olarak seçme ve belirleme,
- Belirlenen kuralı kaynak kitaptan doğrulama, işlemlerine dikkat edilmektedir.

5. Alıştırma Yapma: Öğrenciler keşfettikleri dil olayını çeşitli metinlerinde uygularlar. Bu süreçte kural dışı olan dil bilgisi olayları da aşamalı olarak verilmelidir. Öğretmen basit işlemlerden karmaşık işlemlere doğru ilerlemeli, öğrencilere yazma sürecinde bunlara benzer durumları ve becerileri göstermeli, kullanmalarını istemelidir. Bu aşamada basitten karmaşığa doğru yapılan işlem türleri şöyledir:

1. Dil bilgisi olaylarını yeniden tanıma işlemleri, altını çizme, göz atma, etiketleme, inceleme, şema ile gösterme,
2. Dil bilgisi olaylarını yeniden tanıma alıştırmaları ve bunları yazım kurallarıyla doğrulama,
3. Cümle oluşturma alıştırmaları incelenen olayın işlevini göstermeye ve değiştirmeye yönelik olmalı,
4. Cümle veya kısa metinlerde düzeltme alıştırmaları, uygun değişimleri doğrulama,
5. Kesin yönergelerle metin üretme (yazma) alıştırmaları.

Bu çalışmalar incelenen dil bilgisi kavramına katkı sağlamaktadır. Uzun çalışmaları gerektiren bu aşama yeni bilgileri iyi öğrenme, otomatik hale getirme ve sorun çözme süreçlerini geliştirme açısından önemlidir. Bunun için öğrenciye yeterli süre verilmelidir. Önce kısa süreli alıştırmalardan başlanmalı ardından uzun süreli alıştırmalara geçilmelidir. Genel olarak en fazla 15 dakikalık alıştırmalar tercih edilmelidir.

6. Uygulamaya Aktarma: Sezdirme yöntemiyle aktif öğrenme sürecinin son aşaması öğrenilenleri uygulamaya aktarmadır. Bu aşamada farklı metinlerle ve değişik uygulamalarla öğrenilenler geliştirilir ve değerlendirilir. Öğretmen öğrencilerin öğrendikleri yeni bilgileri okuma ve yazma etkinliklerinde kullanmaları, yeni durumlara aktarmaları ve uygulamaları için rehberlik etmelidir. Öğrenciden yazarken daha önceden incelediği dil olaylarına dikkat etmesi ve iyi kullanması istenmelidir. Bu süreçte incelenen ve öğrenilen dil olaylarının uygulanması üzerinde önemle durulmalıdır (Chartrand,1996,1995; Groupe Dépermentale Maitrise de la Langue, 2008).

Öğretmenin Rolü

Öğretmen dil bilgisi öğretim sürecinde öğrencileri aktif hale getirmek ve iş birliği içinde öğrenmeyi sağlamak için aşağıdaki yöntem ve tekniklere dikkat etmelidir.

Sunuş	<ul style="list-style-type: none"> Dil bilgisi olaylarını çeşitli sorularla incelemek, olayla ilgili yazım ve düzeltmeler yapmak, anlama sorunlarını tartışarak öğrencilerin dil bilgisinin önemini anlamalarını sağlamak. Bu olayla ilgili öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek.
Olayı Gözleme	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencileri okudukları metinlerdeki dil bilgisi kavramını tanımaya ve olayları gözlemlemeye davet etmek.
Örnekleri Değiştirme ve Hipotez Oluşturma	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerden kendi ölçütlerine göre sınıflama yapmalarını istemek. Öğrencilerin kullandıkları süreçleri gözlemlemek ve not etmek. Öğrencileri olayın işlevleri hakkında hipotezler oluşturmaya davet etmek. Hipotezleri öğrencilerle tartışmak. İhtiyaca göre gerekli dil bilgisi değişimlerini açıklayıcı biçimde öğretmek.
Hipotezleri Doğrulama	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencileri hipotezlerini başka metinlerde uygulanabilirliğini doğrulamak için uygun dil değişimlerini kullanmaya davet etmek.
Kural Oluşturma	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerden kesin kurallar oluşturmalarını ve onları kaynak kitaplarda inceleme ve değerlendirme yapmalarını istemek.
Alıştırma Yapma	<ul style="list-style-type: none"> Etkinlikleri planlama (örneğin metin üretim etkinlikleri gibi) ve öğrencilerin yeni bilgileri öğrenmeleri için etkinlikler vermek.
Uygulamaya Aktarma	<ul style="list-style-type: none"> Metin yazım sürecinde öğrenilenleri geliştirmek için olayı kontrol etmek.

Öğretmen dil bilgisi öğretiminde sık görüldüğü kadar az görülen, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene doğru bir yol izlemelidir. Bu durum sınıf ve öğrenci düzeyine göre belirlenmelidir. Dil bilgisi öğretiminde ses, harf, hece kelime, cümle ve metne doğru bir sıra izlenerek öğrencilere dil bilgisi değişimleri ve analizleri gösterilmelidir. Kısa süreli etkinlikler, yazma ve okuma görevleri, öğrenilenleri her derste kullanma ve diğer alanlarla ilişkilendirme gibi etkinlikler

tercih edilmelidir. Etkinliklerin mekanik değil çeşitli zihinsel becerileri geliştirici nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

Etkinlik Hazırlama

Yapılandırıcı yaklaşımda, bilgi ve becerilerin zihinde aktif olarak yapılandırılması bütün çalışmaların ağırlık noktasını oluşturmaktadır. Öğrencinin aktif öğrenmesi için öğrenci merkezli öğrenme anlayışından hareketle çeşitli etkinlikler verilmektedir. Bunlara öğrenme etkinlikleri denilmektedir. Öğrenme etkinliği, öğrencinin bir beceriyi öğrenmesi ve geliştirmesi amacıyla yürütülen sözlü ve yazılı çalışmalar olmaktadır. Etkinlikler, insan beyninden dökülür ve insan beynini geliştirmek için kullanılır.

Etkinlik genellikle bir beceriyi geliştirme amacıyla kullanılmaktadır. Beceri, bireyin bir işi yapma gücüdür ve üç tür bilgiyi gerektirmektedir. Birincisi yapılacak işle ilgili temel bilgiler, ikincisi işi uygulama yani süreç bilgileri, üçüncüsü ise işi yapma aşamaları yani koşul bilgilerini içermektedir. Becerinin temel bilgileri işle ilgili bilgilerdir. Uygulama bilgileri, yapılacak işle ilgili zihinsel ve fiziksel kaynakları içermektedir. Bunlar sorgulama, sorun çözme, karar verme gibi zihinsel kaynaklarla, işin gerçekleştirilmesi için gerekli fiziksel kaynaklar, koşullar, araçlar vb. olmaktadır. Zihinsel ve fiziksel kaynaklar harekete geçirilerek iş yapılmakta ve edinilen deneyim çerçevesinde beceri geliştirilmektedir. Geliştirilen beceri ise başka durumlara aktarılmaktadır.

Bu bilgilerden hareketle, öğrenme etkinliği becerinin üç aşamasına yönelik hazırlanmaktadır. Bir başka ifadeyle öğrenme etkinliği, geliştirilecek beceriyle ilgili temel bilgileri, zihinsel becerileri ve uygulama aşamalarını geliştirmeye dönük olmalıdır. Genellikle bilgi içerikli öğrenme etkinlikleri kolay hazırlanmaktadır. Bu nedenle dil bilgisi öğretiminde yaygın olarak görülmektedir. Oysa öğrenme sürecinde zihinsel becerileri geliştirme etkinliklerine daha fazla ağırlık verilmelidir. Dil bilgisi etkinliklerinin sadece bilgileri değil, zihinsel becerileri de geliştirici özellikleri olmasına dikkat edilmelidir. Öğretmen, öğrencinin becerilerini geliştirmek için farklı dil bilgisi etkinlikleri sunmak durumundadır. Dil bilgisi etkinliklerinin çoğu okul kitaplarında yer almaktadır. Öğrenme sürecinde bunlardan yararlanılmaktadır. Ancak öğretmen, kendisi veya arkadaşlarıyla birlikte daha farklı etkinlikler de üretmelidir. Bazı etkinlikler öğrencilerin durumuna ve düzeyine göre düzenlenmelidir.

Yapılandırıcı yaklaşımda dil bilgisi etkinlikleri, sadece sınıf-okul içi etkinliklerle sınırlanmaz. Okul dışı etkinliklere de yer verilir. Etkinliklerle öğrenciye geniş bir yelpaze veya etkinlik havuzu sunulur. Etkinlik seçimi öğretmen ile öğrenciye verilir.

Değerlendirme

Değerlendirmede öğrencinin gelişim durumu, dil bilgisi öğretiminin içeriği, öğretim süreci ve yöntem olmak üzere farklı değerlendirmeler yapılmalıdır. Öğrencinin dil bilgisi kurallarını öğrenme ve çeşitli etkinliklerinde kullanma durumu değerlendirilmelidir. Ayrıca öğretmen;

- Kural ya da kavramların seçimi, onlar arasında ilişki kurma ve onları sunma biçimini,
- Uygulanacak süreci seçme (cümle ve metin uzunluğu, problem durumunu sunma), araştırmaya yöneltme (açık-kapalı), açıklama araçları kullanma (sunum, tablo, şekil, şema, resimleme), uygulama (mekanik veya yaratıcı alıştırmalar), bunların öğrencilere uygunluğunu,
- Amaca ulaşma, kavramsal amaçlar, becerisel amaçlar, açıklayıcı ve süreçsel amaçlar, bilgilerle becerilerin bağlantısı, öğrenmenin öğrenci için anlamlı olup olmadığı, uygulanan değerlendirmenin öğretim amacına ve programa uygunluğunu gözden geçirmelidir (Groupe Dépermentale Maitrise de la Langue, 2008).

ÜLKEMİZDE DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

Ülkemizde dil bilgisi öğretiminin köklü bir geçmişi vardır. Ülkemizdeki dil bilgisi öğretim uygulamaları incelendiğinde karşımıza çeşitli yaklaşımlar ve yöntemler çıkmaktadır. Bunlar davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı yaklaşımlar olmaktadır. Davranışçı yaklaşımda dil bilgisi öğretimi geleneksel olarak yürütülmüştür. Bu yaklaşım, dil bilgisi kurallarının sayılı ve sınırlı örneklerle öğretildiği, dil bilgisi dersini katı ve sevimsiz hale getirdiği, kuralların “Ali camı kırdı.” gibi hep aynı örneklerle ezberletilmeye çalışıldığı, yönüyle eleştirilmiştir.

Dil bilgisi öğretiminde güncel değişimler 2005 Programıyla birlikte başlamıştır. 2005 yılında uygulamaya konulan yeni Türkçe Öğretim Programı, eğitim ve dil alanındaki son bilimsel gelişmeler, yaklaşımlar ve modeller çerçevesinde geliştirilmiştir. Yapılandırıcı Türkçe öğretimiyle öğrencilerimizin dil, zihinsel, bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmiştir. Dil bilgisi öğretimi 2005 Türkçe (1-5 Sınıflar) Öğretim Programında ayrı bir ders ya da ayrı bir öğrenme alanı olarak değil, Türkçe dersinin diğer öğrenme alanlarıyla birlikte ele alınmıştır. Dil bilgisi, dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve sunu olmak üzere bütün dil öğrenme alanlarıyla birlikte sarmal olarak düzenlenmiştir. İlkokul düzeyinde, dil bilgisi kural ve ilkelerinin sezdirilmesi yolu benimsenmiştir (MEB, 2005). Dil bilgisi etkinlikleri öğrencilere verilen dinleme veya okuma metinlerinden seçilmektedir. Böylece dil ve dil bilgisi etkinliklerinin öğrencilere birlikte sunulması öngörülmüştür.

Türkçe (1-5 Sınıflar) Öğretim Programında dil bilgisi öğrenme süreci ilk okuma yazma öğretimi içinde ses bilinciyle başlamaktadır. Ses Temelli Cümle Yöntemiyle ilk okuma yazma öğretiminde öğrencilerin düzeylerine uygun ses olayları sezdirilmektedir. Ardından seslerden hecelere, kelimelere ve cümlelere ulaşılmakta, öğrenci tümevarım yöntemiyle, keşfederek, somuttan soyuta, özelden genele doğru ilerleyerek dilimizin kurallarını çeşitli etkinliklerle öğrenmektedir. Türkçe (1-5 Sınıflar) Öğretim Programında öngörülen bu uygulamalar dünyamızdaki yeni yaklaşımlara ve yeni dil bilgisi anlayışına uygun olarak düzenlenmiştir. Böylece öğrencilerimizin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeleri, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları, okuma, yazma, anlama, düşünme, araştırma, sorgulama, sorun çözme gibi becerilerini geliştirmeleri amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Alamargot, D. (2001). *L'acquisition des connaissances*. In C. Golder, D. Gaonac'h (Eds.). *Enseigner à des adolescents*. Manuel de Psychologie. Coll. Profession Enseignant. Hachette Education.
- Baratte, F. M.(2010). Grammaire 2009/2010, La *grammaire scolaire*,netia59a.ac-lille.fr/va.../lgrammaire_MFB.doc
- Basque, J. (1999). *L'Influence du Béhaviorisme, du Cognitivism et du Constructivisme sur le Design Pédagogique*. Actes du XIIe Colloque du CIPTE, Montréal.
- Basque, J. R. ve J. Winer,L. (1998).*Une approche pédagogique pour l'école informatisée*. École informatisée Clés en main du Québec.
- Bentolila, A. (2006).*Rapport de Mission sur l'enseignement de la Grammaire*. Université Paris 5 – Sorbonne.
- Besse, H. ve Porquier, R. (1991). *Grammaire et didactique des langues*. Didier, Paris.
- Bissonnette, S. ve Richard, M. (2001). *Comment construire des compétences en classe*. Chenelière/Mac Graw-Hill.
- Chartrand, S.-G. (1996). *Pour un nouvel enseignement de la grammaire*. Collectif sous la direction de Suzanne-G. Chartrand, Editions.Logiques: Québec.
- Chartrand, S.-G. (1995). *Enseigner la grammaire autrement : animer des démarches actives de découverte*. Québec français, 99, 32-35.
- Cuq, J.-P. (2003) . *Le dictionnaire de didactique du français langue étrangère et second*. CLE International, Paris.
- Groupe Dépermentale Maitrise de la langue (2008). *Enseigner la grammaire a l'école Primaire*. Le Raport de Éducation Nationale. Académie Montpellier,Inspection Académique Gardé,France.
- Guay, M. (2011). *Grammaire traditionnelle ou nouvelle grammaire? Une fausse question, un vrai débat*, 8(1),18.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Labédie, G. ve Amossé, G.(2001). *Constructivisme ou socio-constructivisme?*. Pädagogisches Institut der deutschen Sprachgruppe, Bozen DDEC de Nantes.

- MEB.Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: MEB Basımevi.
- Mpanzu, M. (2011). *Quelques Principes Propres A La Didactique De La Grammaire Des Langues Etrangères*. Atelier pédagogique, PUNIV 8070, Cacuo /Luanda.
- Nguyen, Q. T. (2003). *Enseigner la grammaire aujourd'hui*. Formation et autoformation des enseignants de français, *Université nationale de Hanoi*.
- Perrenoud, P. (2004). *Evaluer les compétences, la revue de l'Éducateur*. Mars, Paris
- Poulin, D. (1980). *Grammaire traditionnelle et Grammaire nouvelle, ou de l'analyse logique à l'analyse structurale*. 32 Québec français Décembre, <http://id.erudit.org/iderudit/57201ac>
- Puren, C. (2004). *L'évolution Historique Des Approches En Didactique Des Langues- Cultures ou Comment Faire L'unité Des « Unites Didactiques »*. Congrès Annuel de l'Association pour la Diffusion de l'Allemand en France (ADEAF), École Supérieure de Commerce de Clermont-Ferrand, 2-3 Novembre 2004, France.
- Roland, J.-C. (2005). Pourquoi, quand, comment ... "faire" de la grammaire dans un cours de FLE ? (<http://www.edufle.net>.)
- Tardif, J. (1997). *Pour un enseignement stratégique*. Montréal : Editions Logiques.
- Vargas, C. (2003). La grammaire scolaire en France à l'aube du XXVe siècle, Québec français, n° 129, 2003, p. 69-72.